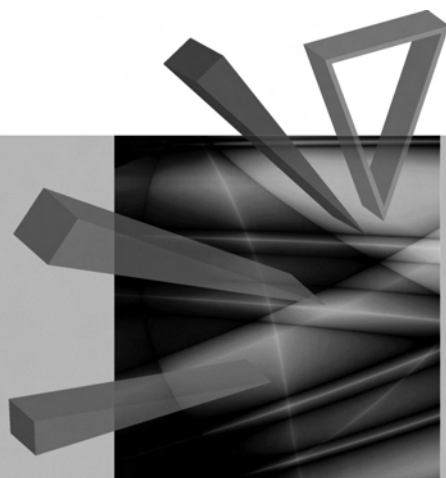

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

244

Problemy rozwoju regionalnego

Redaktorzy naukowi
Elżbieta Sobczak
Andrzej Raszkowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Piotr Bury, Beata Filipiak, Tadeusz Grabiński, Anna Malina, Danuta Stawasz,
Edward Stawasz, Eugeniusz Wojciechowski

Redaktor Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Aleksandra Śliwka

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon,
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-229-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Klasyfikacja dynamiczna europejskiej przestrzeni regionalnej ze względu na poziom identyfikatorów innowacyjności typu Output	15
Marek Szajt: Zmiana pozycji innowacyjnej regionów w rozszerzającej się Unii Europejskiej	29
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innowacyjność a rozwój regionalny – model miękki	39
Katarzyna Widera: Analiza porównawcza poziomu innowacyjności regionów	48
Elżbieta Sobczak: Statystyczna analiza pracujących według intensywności działalności B+R w państwach Unii Europejskiej.....	56
Malgorzata Markowska: Klasyfikacja unijnych regionów ze względu na dynamikę charakterystyk innowacyjności (w zakresie Output)	66
Dariusz Głuszczuk: Regionalny system innowacji – ujęcie definicyjne i modelowe (dyskusje na gruncie teorii).....	81
Andrzej Sztando: Ocena systemów wdrażania regionalnych strategii innowacji – raport z badań.....	90
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: Ocena pozycji polskich regionów ze względu na inteligentną specjalizację w europejskiej przestrzeni z wykorzystaniem klasyfikacji rozmytej.....	102
Anna Beata Kawka: Wpływ jakości kapitału ludzkiego na rozwój regionalny	114
Iwona Skrodzka: Kapitał intelektualny a poziom rozwoju gospodarczego polskich województw – model miękki	124
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regionalne zróżnicowanie kapitału intelektualnego przedsiębiorstw w Polsce.....	136
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: Rola ekoinnowacji w procesie zrównoważonego rozwoju regionu	147
Katarzyna Szymańska: Innowacyjność regionu jako narzędzie kształtujące kulturę organizacyjną MSP.....	158
Łukasz Mamica: Wzornictwo przemysłowe jako sektor przemysłów kreatywnych.....	168
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Łańcuchy dostaw w kształtowaniu innowacyjności regionów Polski zachodniej.....	178
Patrycja Zwiech: Znaczenie kapitału ludzkiego w rozwoju województwa zachodniopomorskiego.....	190

Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Wsparcie innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju województwa łódzkiego.....	201
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Instrumenty finansowe wspierające innowacyjność przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego w świetle badań empirycznych.....	211
Marek Obrębalski: Współczesne problemy polityki regionalnej Unii Europejskiej i Polski.....	218
Bogdan Leszkiewicz: Strategie Unii Europejskiej w zakresie polityki regionalnej.....	228
Tomasz Dorożyński: Polityka spójności Unii Europejskiej a gospodarka lokalna i regionalna.....	236
Ewa Kusideł: Wpływ polityki spójności na konwergencję wewnętrzną w Polsce	246
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Analiza porównawcza województw Polski ze względu na wykorzystanie środków unijnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007–2010	257
Mariusz Wiśniewski: Regionalne zróżnicowanie absorpcji unijnego wsparcia dla polskiej wsi.....	266
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE i JASPERS na rzecz wzrostu gospodarczego	278
Alojzy Zalewski: Rynkowe uwarunkowania konkurencji terytorialnej w świetle inwestycji rzeczowych	290
Małgorzata Leśniak-Johann: Uwarunkowania konkurencji i współpracy w kontekście rozwoju turystyki na pograniczu dolnośląsko-saksońskim. Zarys problemu	300
Emilia Bogacka: Współpraca w zakresie bezpieczeństwa publicznego na obszarze nadgranicznym Polski z Niemcami	312
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Karkonoskie parki narodowe (Karkonoski Park Narodowy i Krkonošský Národní Park) a rozwój transgranicznej przestrzeni regionalnej	321
Anna Malina, Dorota Mierzwa: Analiza porównawcza sytuacji makroekonomicznej Polski i krajów ościennych w okresie 20 lat przemian gospodarczych.....	330
Zbigniew Piepiora: Występowanie katastrof naturalnych w Europie i międzynarodowa współpraca w zakresie przeciwdziałania ich skutkom.....	342
Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju regionów basenu Morza Śródziemnego	357
Adam Dąbrowski: Globalizacja a regionalizm	366
Krzysztof Malik: Wybrane metody oceny polityki rozwoju regionu.....	374
Dorota Rynio: Regiony problemowe wobec nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce	394

Piotr Rzeńca: Parki tematyczne jako czynnik rozwoju gospodarki. Identyfikacja zjawiska.....	405
Renata Lisowska: Uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w regionach zmarginalizowanych na przykładzie województwa łódzkiego.....	416
Aleksandra Koźlak: Transport jako czynnik rozwoju regionalnego	425
Adam Przybyłowski: Inwestycje transportowe w województwie dolnośląskim w aspekcie realizacji strategii zrównoważonego rozwoju	435
Paweł Andrzejczyk: Znaczenie logistyki zwrotnej dla zrównoważonego rozwoju regionu	450
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Wojewódzkie planowanie przestrzenne – istota, możliwości i ograniczenia.....	460
Andrzej Raszkowski: Wybrane aspekty orientacji marketingowej jednostek terytorialnych.....	470
Krzysztof Wiktorowski: Tożsamość regionalna i lokalna jako element zrównoważonego rozwoju regionu zachodniopomorskiego	480
Jan Polski: Efekty zewnętrzne w marketingu urbanistycznym	491
Danuta Stawasz: Regionalne zróżnicowania rozwoju polskich regionów po 10 latach funkcjonowania samorządu terytorialnego	501
Beata Bal-Domańska: Klasyfikacja podregionów Polski szczebla NUTS-3 ze względu na poziom rozwoju gospodarczego	509
Łukasz Mach: Zastosowanie metod wielowymiarowej analizy do oceny potencjału rozwojowego regionów.....	520
Grażyna Karmowska: Porównanie rozwoju subregionów województwa zachodniopomorskiego w latach 1999–2007	530
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stymulowanie zrównoważonego rozwoju w regionie zachodniopomorskim przy wykorzystaniu dobrych praktyk.....	542
Maria Kola-Bezka: Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionu w świetle wyników badania ankietowego mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego	552
Joanna Kosmaczewska: Przedsiębiorczość jako stymulanta turystycznego rozwoju obszarów wiejskich.....	563
Sandra Misiak: Aktywność zawodowa kobiet w województwie zachodniopomorskim	573
Agnieszka Skowronek-Grądział: Analiza porównawcza obszarów wiejskich w zakresie infrastruktury służącej ochronie środowiska	582
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analiza zróżnicowania przestrzennego wydatków na usługi z zakresu oświaty i wychowania w Polsce	594
Anna Majchrzak: Ocena sytuacji finansowej powiatów województwa wielkopolskiego z wykorzystaniem metody Warda	602
Marian Maciejuk: Struktura pomocy publicznej dla przedsiębiorców w Polsce w latach 2006-2009	612

Tomasz Kołakowski: Pomoc publiczna udzielona przez dolnośląskie samorządy podmiotom gospodarczym – dynamika i rodzaje wsparcia.....	623
Andrzej Wasiak: Restrukturyzacja w PKP na przykładzie PKP Energetyka SA	636
Monika Murzyn-Kupisz: Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego a efekty mnożnikowe w gospodarce lokalnej i regionalnej.....	645
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Wykorzystanie wielowymiarowej analizy dyskryminacyjnej do grupowania wspólnot mieszkaniowych	658
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Działalność eksportowa spółek z udziałem kapitału zagranicznego – regionalne zróżnicowania w Polsce.....	668

Summaries

Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Dynamic classification of the European regional space regarding the level of Output innovation identifiers	28
Marek Szajt: Change in the innovative position of regions in the enlarging European Union.....	38
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innovation and regional development – the soft model	47
Katarzyna Widera: Comparative analysis of the level of innovation in regions.....	55
Elżbieta Sobczak: Statistical analysis of workforce by the intensity of R&D activity in EU countries	65
Malgorzata Markowska: EU regions classification by the dynamics of innovation characteristics (regarding Output)	80
Dariusz Głuszczyk: Regional innovation system – the definitive and the model approach (theoretical discussions).....	89
Andrzej Sztando: Assessment of the regional innovation strategies implementation systems – a study report.....	101
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: The assessment of Polish regions with regard to smart specialization in European space applying fuzzy classification.....	113
Anna Beata Kawka: The influence of human capital quality on regional development.....	123
Iwona Skrodzka: Intellectual capital influence and the level of economic development in Polish regions – the soft model.....	135
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regional differentiation of enterprise intellectual capital in Poland.....	146
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: The role of eco-innovation in the process of sustainable development of a region.....	157

Katarzyna Szymańska: Region innovativeness as a tool shaping the organisational culture of SMEs.....	167
Lukasz Mamica: Industrial design as a sector of creative industries.....	177
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Supply chain in shaping the innovativeness of Western Poland regions	189
Patrycja Zwiech: The importance of human capital in the development of West Pomeranian Voivodeship	200
Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Support for the innovativeness of small and medium-sized enterprises in the development of Łódź Voivodeship.....	210
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Financial instruments supporting the innovativeness of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship in the light of empirical research	217
Marek Obrębalski: Contemporary problems of the regional policy of the European Union and Poland	227
Bogdan Leszkiewicz: Strategies of the European Union regional policy	235
Tomasz Dorożyński: The role of EU cohesion policy in regional and local economy.....	245
Ewa Kusidel: The impact of the cohesion policy on the internal convergence in Poland	256
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Comparative analysis of Polish Nuts 2 level regions from the point of view of the level of using European funds from the European Regional Development Fund for the period between January 2007 and June 2010	265
Mariusz Wiśniewski: Regional diversification of EU support absorption for Polish rural areas.....	277
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE and JASPERS for economic growth.....	289
Alojzy Zalewski: Market determinants of territorial competition in the light of material investments.....	299
Małgorzata Leśniak-Johann: Conditions of the cooperation and competition in tourism in Saxony–Lower Silesian borderland. Selected problems.....	311
Emilia Bogacka: Cooperation in the area of public safety in the Poland–Germany borderland.....	320
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Giant Mountains national parks (KPN and KRNAP) and the development of cross-border regional space	329
Anna Malina, Dorota Mierzwa: A comparative analysis of macroeconomic situation in Poland and neighbouring countries in the 20-year period of structural changes	341
Zbigniew Piepiora: The occurrence of natural disasters in Europe and the international cooperation in the field of counteracting their results	356

Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Determinants of social and economic development of the Mediterranean basin regions.....	365
Adam Dąbrowski: Globalization and regionalization.....	373
Krzysztof Malik: Chosen methods of regional development policy evaluation	393
Dorota Rynio: Problem regions in the face of a new paradigm of the regional policy in Poland	404
Piotr Rzeńca: Theme parks as a factor in the development of economy. An identification of the phenomenon	415
Renata Lisowska: The determinants of SME growth in marginalized regions illustrated with the example of Łódź Voivodeship	424
Aleksandra Koźlak: Transport as a factor of regional development	434
Adam Przybyłowski: Transport investments in Lower Silesian Voivodeship in the context of sustainable development strategy	449
Paweł Andrzejczyk: The significance of reverse logistics for balanced region development.....	459
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Voivodeship spatial planning – the essence, opportunities and constraints	469
Andrzej Raszkowski: Selected aspects of the marketing orientation of territorial units	479
Krzysztof Wiktorowski: Regional and local identity as an element of sustainable development of the West Pomeranian region.....	490
Jan Polski: External effects in urban marketing.....	500
Danuta Stawasz: Regional differences in the development of Polish regions after the establishment of territorial self-government	508
Beata Bal-Domańska: Classification of Polish sub-regions (NUTS-3) by economic development level	519
Łukasz Mach: Application of the methods of multidimensional comparative analysis as a basis for parameters assignment of development potential of regions.....	529
Grażyna Karmowska: A comparison of the development of the subregions of West Pomeranian Voivodeship in 1999-2007.....	541
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stimulating sustainable development in West Pomeranian Voivodeship by using good practices.....	551
Maria Kola-Bezka: Entrepreneurship as a factor of regional development on the basis of the survey results of the residents of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship	562
Joanna Kosmaczewska: Entrepreneurship as a stimulus to tourism development in rural areas	572
Sandra Misiak: Professional activity of women in West Pomeranian Voivodeship.....	581
Agnieszka Skowronek-Grądziel: A comparative analysis of rural areas in the field of environment protection infrastructure	593

Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analysis of spatial differentiation of expenditure on education in Poland.....	601
Anna Majchrzak: Financial standing of counties in Greater Poland Voivodeship assessed with Ward's method.....	611
Marian Maciejuk: The structure of public aid for entrepreneurs in Poland in the period 2006-2009.....	622
Tomasz Kołakowski: Public aid granted to economic entities by Lower Silesian self-governments – dynamics and types of support.....	635
Andrzej Wasiak: Restructuring in PKP illustrated by the case of PKP Energetyka SA.....	644
Monika Murzyn-Kupisz: Activities aimed at preservation of cultural heritage and multiplier effects in the local and regional economy.....	657
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Using the multidimensional discriminant analysis for grouping housing cooperatives.....	667
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Export activity of companies with foreign capital – regional differences in Poland.....	677

Piotr Rzeńca

Uniwersytet Łódzki

PARKI TEMATYCZNE JAKO CZYNNIK ROZWOJU GOSPODARKI. IDENTYFIKACJA ZJAWISKA

Streszczenie: Parki tematyczne są to sztucznie stworzone poznawczo-rozrywkowe parki, których wszystkie struktury połączone są wspólnym tematem. Wpisują się w mało jeszcze w Polsce rozpowszechnioną tematyzację i przyczyniają się do powstania specyficznych przestrzeni publicznych. Pobudzają inicjatywy lokalne i rozwój kapitału ludzkiego, sprzyjają budowaniu systemu innowacji regionów i kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego. Mają także znaczenie społeczne i kulturotwórcze. W Polsce parki tematyczne wciąż znajdują się w początkowej fazie rozwoju, którą cechuje duża dynamika i poszukiwanie nośnych tematów. Pozytywnie dominującą posiadają parki jurajskie i parki miniatur.

Słowa kluczowe: parki tematyczne, czynniki rozwoju gospodarki, tematykacja przestrzeni publicznej.

1. Wstęp

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie genezy koncepcji i ewolucji, a także zdefiniowanie pojęcia i specyfiki organizacji przestrzennej parków tematycznych w kontekście fenomenu procesów tematykacji i komercjalizacji przestrzeni. Zdaniem autora brak ram klasyfikacyjnych, zbiorczych opracowań i rosnące znaczenie przestrzeni tematycznych w Polsce obligują do podjęcia próby uchwycenia aktualnego stanu zjawiska, określenia struktury i cech rozmieszczenia przestrzennego obiektów tematycznych, wielkości ruchu turystycznego, celem uzyskania punktu odniesienia do przyszłych pogłębionych badań. Istotnym zagadnieniem są rozważania dotyczące relacji „tematów” parków tematycznych, zasobów specyficznych, potencjału regionu i ich wpływu na rozwój gospodarczy.

Słowo „park”, pochodzące z czasów starożytnego Rzymu (łac. *parcus*), pierwotnie oznaczające ogrodzony i zadrzewiony teren stanowiący część posesji ogrodowej przy willach patrycjuszów, zrobiło niezwykłą karierę, ewoluując i znajdując zastosowanie w bardzo różnych dziedzinach życia człowieka. Używane jest w wielu kontekstach – park technologiczny, park biznesu, park maszyn, park naukowy, park ludowy. Według Olaczka [1999, s. 73], zgodnie z archetypem, park jest to teren

zielony o powierzchni ponad 2 ha, urządzone zgodnie z zasadami sztuki ogrodowej, przystosowany do celów spacerowych i wypoczynkowych, który mając powierzchnię do 100 ha nazywany jest parkiem kultury, a powyżej tej wielkości – parkiem rozrywki.

Specyficzną formą parków są parki tematyczne, które od chwili wykrystalizowania ich koncepcji stanowią swoisty fenomen w gospodarce zarówno globalnej, jak i regionalnej. Będące stosunkowo nowym zjawiskiem na polskim gruncie parki tematyczne nie doczekały się dotychczas znaczących opracowań naukowych. W statystyce urzędowej sektor ten prawie nie występuje [Pisarski 2008a, s. 7]. W publikacjach naukowych pojawiają się symptomy dostrzegania rosnącego znaczenia parków tematycznych; autorzy konkludują, że są lub staną się czynnikiem budowania potencjału (zasobów) regionu. Geografowie wskazują parki tematyczne jako dynamiczny produkt turystyczny kreowany przez różne grupy inicjatywne – prywatne firmy, organizacje społeczne, jednostki samorządu terytorialnego, poszukujące nowych dróg rozwoju i sposobów rozwiązywania lokalnych problemów społecznych i gospodarczych. Urbaniści widzą w nich jeden z czynników modyfikujących przestrzeń publiczną [Lorens 2006, s. 7], socjologowie specyficzną przestrzeń konsumpcji [Miles 2010, s. 142–147], ekonomiści kultury zaś upatrują w nich dóbr, które – tak jak wszelkie inne produkty i usługi produkowane w ramach systemu gospodarczego – mogą być konsumowane [Throsby 2010, s. 25–26].

2. Zarys kształtowania koncepcji współczesnych parków tematycznych

Zazwyczaj uważa się, że przemysł parków tematycznych zaistniał w 1955 r., kiedy w Anaheim (Kalifornia, USA) z inicjatywy W. Disneya otwarto „Disneyland”. Powstanie współczesnych parków tematycznych poprzedziła jednak długa prehistoria, przygotowująca grunt dla rozwoju tego typu instytucji. Początki sięgają czasów średniowiecznych jarmarków i karnawałów służących ucieście lokalnych społeczności, odbywających się pod otwartym niebem, cyklicznie, na zwyczajowo wyznaczanych placach, głównie targowych. W XVII wieku w Europie pojawiły się nowe formy organizacji czasu wolnego. Uliczne teatralizowane przedstawienia przeniesiono do specjalnie przygotowanych budynków przypominających z wyglądu współczesne teatry, z kolei miejsca ludycznych zabaw z udziałem błaznów, olbrzymów i karłów, tresowanych zwierząt stopniowo anektowały wędrownie cyrki. Z czasem tereny jarmarcznych uciech ewoluowały w kierunku form określanych jako „ogrody przyjemności”. Wprowadzone wówczas do powszechnego użycia słowo „park” silnie związało się z publicznymi miejscami wypoczynku i widowiskowo-rozrywkowym sposobem spędzania czasu oraz działaniem pierwszych organizatorów wypoczynku.

Gwałtowny rozwój ludnościowy miast, elektryfikacja, mechanizacja produkcji, zanieczyszczenie środowiska itp. wpłynęły na kształtowanie nowych potrzeb przemysłowego społeczeństwa, kreując rynek masowych usług widowiskowo-rozryw-

kowych. Hałaśliwe, jaskrawo oświetlone, z różnymi atrakcjami, stały się parki rozrywkę pożądanymi miejscami odpoczynku od uciążliwej pracy i trudnych warunków życia mieszkańców ówczesnych miast.

Jednym z najstarszych europejskich obiektów jest „Prater” w Wiedniu, reprezentujący typową dla pierwszej fazy ich powstawania lokalizację – usytuowany został na obrzeżach starego miasta¹, w miejscu gdzie rozciągały się myśliwskie tereny rodu Habsburgów. Początek dał mu cesarz Józef II, który w 1766 r. udostępnił prywatny park przedstawicielom wszystkich warstw społecznych, pozwalając tworzyć na jego terenie atrakcje i organizować imprezy rozrywkowe.

W USA rozkwit parków rozrywkę przypadł na pierwsze dziesięciolecie XX w. Najważniejsze wówczas obiekty, skoncentrowane na obszarze Coney Island w Nowym Jorku², dzięki lokalizacji w sąsiedztwie dużych skupisk ludności szybko stały się rozrywkową mekką Amerykanów. Przy kształtowaniu koncepcji rozwiązań przestrzennych i zarządzania obiektami tematycznymi korzystano z testowanych podczas światowych wystaw technicznych zasad organizacji ekspozycji³. Znaczącą rolę w rozwoju parków tematycznych odegrało też kino. Parki szybko podchwyciły język i siłę oddziaływania ruchomego obrazu, za pomocą którego nauczyły się artystycznie organizować świat percepcji człowieka, tworząc poczucie innej rzeczywistości [Александрова, Сединкина 2011, s. 41–50] tak perfekcyjnie, że jak twierdzi Boudrillard [2005, s. 18–21], z czasem „Disneyland stał się bardziej prawdziwy niż Stany Zjednoczone, które imituje”.

3. Ogólna charakterystyka obiektów tematycznych

W literaturze spotyka się różne podejścia do definiowania terminów związanych z obiektami i atrakcjami tematycznymi. W rozszerzonym ujęciu pod pojęciem parku tematycznego rozumie się duży park wypoczynkowy z licznymi atrakcjami, restauracjami, sklepami, hotelami. Zaliczyć tu można różnie wyspecjalizowane parki, a także delfinaria, oceanaria, ogrody zoologiczne wszystkich rodzajów i inne parki wszelkich atrakcji rozrywkowych dla szerokiej publiczności, turystów, dzieci i dorosłych. Inne podejście opiera się na wydzieleniu szeregu cech separujących parki tematyczne od innych typów parków i od wszystkich innych obiektów typowo rekreacyjnych i rozrywkowych. Zgodnie z nim są to sztucznie stworzone poznawczo-rozrywkowe parki, których wszystkie struktury połączone są wspólnym tematem [Александрова, Сединкина 2011, s. 9].

¹ „Ogrody Tivoli” powstały w 1843 r. w podobnej lokalizacji na peryferiach Kopenhagi.

² Były to następujące obiekty: Sea Lion Park (1895), Steeplechase Park (1897), Dreamland (1911) i Lunapark (1902), któremu zawdzięczają swoją nazwę wszystkie lunaparki świata.

³ Przykładowo, na wystawie w Chicago (1893) wraz z głównym pawilonem wystawienniczym zbudowano pawilony narodowe i tematyczne (wg branż przemysłowych); w innym miejscu skoncentrowano pawilony kraju-organizatora wystawy (poszczególnych stanów USA).

Zdaniem praktyków park tematyczny jest miejscem zawierającym jeden lub więcej obszarów tematycznych. Zwykle stanowi obszar zamknięty, o funkcji rekreacyjnej, z kontrolowanym dostępem. Opłata za bilet daje dostęp do większości atrakcji. W parkach organizowane są specjalne, bezpłatne dla widzów wydarzenia. Na terenie parku powinno się znajdować wystarczająco dużo atrakcji, aby rodzina mogła spędzić tam kilka godzin [Pisarski 2008b, s. 19].

Obiekty tematyczne konstruuje się w oparciu o konkretny „temat”. Zazwyczaj jest to motyw baśniowy, rzeczywista osoba lub wydarzenie, ciekawy zawód, zjawiska przyrodnicze itd. Wśród eksploatowanych tematów wyróżnić należy: skamieniałości dinozaurów (np. JuraPark, Bałtów), życie ludzi w epokach historycznych (Osada prusko-jaćwieska, Oszkinie), świat w miniaturze (Park Miniatur, Ogrodzieniec), bohaterowie baśni, legend i bajek (Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka, Pacanów), klimat tropików (Tropical Islands, Berlin).

Na obszar parku składa się jedna lub kilka stref tematycznych oraz strefy uzupełniające – rekreacyjna i buforowa. Tereny rekreacyjne dostarczają odwiedzającym pożywki do zabawy, natomiast strefom buforowym nadaje się formę przestrzeni o funkcjach handlowych, ze sklepami, kawiarniami i stoiskami z pamiątkami. Kilka parków tematycznych połączonych obszarami rozrywkowymi i rekreacyjnymi zbliża się charakterem do parku rozrywki. Alternatywnym określeniem może być tematyczny park rozrywki. Ciągła ewolucja cech obiektów tematycznych sprawia, że dyskusja nad ich zdefiniowaniem i klasyfikacją długo jeszcze nie zostanie zakończona.

Wykorzystywanie najnowszych osiągnięć naukowych i rozwiązań technicznych rodzi dość iluzoryczne pokrewieństwo parków tematycznych z ośrodkami innowacji – parkami technologicznymi czy naukowymi. Różnią się one jednak przystępnością dla przeciętnego człowieka propagowanych treści, sposobem ekspozycji „tematu”, zasadami organizacji i wiodącymi funkcjami – główny akcent ich działalności położony jest na implementację wiedzy naukowej w praktyce gospodarczej oraz rozwój przedsiębiorstw wykorzystujących nowoczesne technologie [Pelle, Bober, Lis 2008, s. 6]. Wśród obiektów muzealnych parkom tematycznym koncepcyjnie najbliższe są muzea specjalistyczne (np. techniki, przyrodnicze, martyrologiczne)⁴. Konieczność konkurowania o masowego odbiorcę rodzi silną konwergencję cech muzeów specjalistycznych i centrów nauki (Muzeum Powstania Warszawskiego, Centrum Nauki „Kopernik”, Warszawa) do cech parków tematycznych. Istotą ich rywalizacji staje się umiejętność *story telling* – opowiadania konkretnych historii.

⁴ Należy pamiętać, że „muzeum jest jednostką organizacyjną, nie nastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest sprawowanie opieki nad zabytkami, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwienie kontaktu ze zbiarami” (Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

4. Parki tematyczne a proces tematyizacji

Tworzenie obiektów tematycznych wpisuje się w tematyizację, czyli świadome nadawanie przestrzeni pewnych form architektonicznych nawiązujących do historii, wydarzeń czy postaci. W przestrzeni publicznej polskich miast nie jest to jeszcze zjawiskiem tak powszechnym jak w państwach wysoko rozwiniętych. Z badań Lorensa [2005, s. 103] wynika, że pojawiają się dopiero pierwsze jego zwiastuny: aranżacje wewnątrz lokali gastronomicznych, pojawienie się stylizowanych na określony wzór wewnątrz podmiejskich centrów handlowych czy tworzenie pseudoprzestrzeni publicznych. Publiczne przestrzenie centrów historycznych miast wyposażane są w elementy mające podkreślać określony typ krajobrazu miejskiego, jak stylowe latarnie, ławki czy nawierzchnie chodników i ulic. Przyczyniają się do tego głównie procesy rewitalizacyjne i modernizacyjne fragmentów miast polskich. Nie dzieje się tak w trosce o jakość przestrzeni publicznej, rozwijanie więzi społecznych, uczestnictwo w życiu społeczności – głównym celem jest przyciągnięcie klienta chętnego do wzięcia udziału w swoistym spektaklu, do pozostania jak najdłużej i wydawania gotówki.

Tematyizacja przestrzeni publicznej wynika zasadniczo z jej komercjalizacji i pozostaje w ścisłym związku z obserwowanym powszechnie ograniczaniem znaczenia tradycyjnej przestrzeni publicznej. Wśród przyczyn tego procesu wymienić można zmiany w ekologii społecznej i narastającą kompleksowość miast, rozwój przedmieść i ich zatamizowany charakter, obawę przed przestępczością, postęp technologii, zmiany w strukturze demograficzno-społecznej i w strukturze zatrudnienia. Zjawisko to przybiera najrozmaitsze formy: od wewnątrz centrów komercyjnych, przez odnawiane historyczne dzielnice miejskie, na typowych parkach tematycznych kończąc [Lorens 2005, s. 105].

Współcześnie obserwujemy dynamiczny rozwój nowych przestrzeni „publicznych”, w tym przestrzeni zdominowanych przez określony „motyw – temat – historię”, określanych jako tematyczne, tworzonych przede wszystkim przez prywatne korporacje zajmujące się handlem lub rozrywką. Tereny te stanowią substytut tradycyjnych przestrzeni publicznych, w których spędzanie wolnego czasu stało się nieatrakcyjne. Są to obszary, gdzie w przeciwieństwie do przestrzeni publicznych (zwłaszcza w miastach) nie rodzą się konflikty i nie dochodzi do konfrontacji różnych społeczności.

Proces odnowy klasycznych przestrzeni publicznych jest obarczony ryzykiem odrzucenia społecznego i trudniejszy do przeprowadzenia niż tworzenie (zazwyczaj) akceptowanych przestrzeni tematycznych. Jednak czy parki tematyczne można mianować przestrzeniami publicznymi? Podstawy wydają się dość kruche, są to bowiem zazwyczaj prywatne tereny, udające otwartość, adresowane raczej do „wizytów” niż uczestników rzeczywistego życia publicznego. Nie jest to przestrzeń półpubliczna, raczej komercyjna przestrzeń rozrywkowo-poznawcza odseparowana od realnego otoczenia, penetrowana przez epizodycznych odwiedzających, stanowiąc fałszywą przestrzeń publiczną. Być może jednak „wygodnie uwięzionej” przed monitorami

komputerów i załatwiającej *on-line* swoje sprawy części społeczeństwa klasyczne przestrzenie publiczne stały się już zbędne.

Komerccjalizacja tematyzowanej przestrzeni rodzi wykluczenia. Nie wszystkich członków społeczeństwa stać na „ucieczkę” przed zagrożeniami bezpieczeństwa publicznego do przyjaznych enklaw parków tematycznych. W tym miejscu rodzą się pytania, np.: Dlaczego dawniej przestrzeń publiczna nie musiała niczego udawać, by być użyteczną i atrakcyjną? Dlaczego tworzymy iluzje klimatów Dzikiego Zachodu czy środowisk życia prehistorycznych stworów? Z punktu widzenia władz jednostek samorządu terytorialnego rozwiązanie ostatniej kwestii wydaje się proste – aby uzyskać przewagę konkurencyjną nad innym obszarem poprzez kreowanie oryginalnej organizacji przestrzeni, nawet kosztem jej trywializacji i infantylizacji.

5. Znaczenie parków tematycznych

Współczesne kompleksy parków tematycznych cieszą się ogromną popularnością – największą obiekty w USA i wschodniej Azji, w których roczna frekwencja często przekracza 10 mln osób (tab. 1). W 2008 r. parki w rejonie Orlando odwiedziło 60 mln osób, turystyka w regionie odnotowała przychody rzędu 28 mld dolarów, a blisko 200 tys. osób pracowało w przemyśle rozrywki i towarzyszących usługach.

Tabela 1. Odwiedzający największe parki tematyczne na świecie w 2010 r.

Lokalizacja	Obiekt	Frekwencja [w tysiącach osób]	Zmiany frekwencji [2009/2010]
Floryda, USA, Orlando	Magic Kingdom, Walt Disney World	16 972	-1,5
Kalifornia, USA, Anaheim	Disneyland Park	15 980	0,5
Tokio, Japonia, 1980	Tokyo Disneyland	14 452	5,9
Tokio, Japonia	Tokyo Disney Sea	12 663	5,5
Floryda, USA, Orlando	Epcot, Walt Disney World	10 825	-1,5
Paryż, Francja	Disneyland Park	10 500	-2,6
Floryda, USA, Orlando	Disney's Animal Kingdom, Walt Disney World	9 686	1,0
Floryda, USA, Orlando	Disney's Hollywood Studios, Walt Disney World	9 603	-1,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów: Themed Entertainment Association (TEA).

W ciągu 40 lat na powierzchni 11 000 hektarów, w ramach jednego tylko kompleksu Walt Disney World (Orlando, USA) powstało ponad 80 różnych atrakcji, 4 parki rozrywki, 2 parki wodne, 3. największe w USA centrum kongresowe, 110 000 pokoi hotelowych, 4500 restauracji, 80 pól golfowych [TEA/AECOM... 2010]. Najczęściej odwiedzany obiekt tematyczny w Europie – Disneyland Park pod Pary-

zem jest dopiero na 6. miejscu na światowej liście rankingowej, ale jednocześnie zdecydowanie wyprzedza pod względem liczby odwiedzających kolejne parki tematyczne Starego Kontynentu (tab. 2).

Tabela 2. Odwiedzający największe parki tematyczne w Europie w 2010 r.

Lokalizacja	Obiekt	Frekwencja [w tysiącach osób]	Zmiany frekwencji [2009/2010]
Paryż, Francja, Marne-la-Vallée	Disneyland Park	10 500	-2,6
Paryż, Francja, Marne-la-Vallée	Walt Disney Studios Park	4 500	-2,6
Rust, Niemcy	Europa Park	4 250	0
Kaatseuvel, Holandia	De Efteling	4 000	0
Kopenhaga, Dania	Tivoli Gardens	3 696	-4,5
Salou, Hiszpania	Port Aventura	3 050	1,7
Gothenberg, Szwecja	Liseberg	2 900	-7,9
Castel Nuovo del Garda, Włochy	Gardaland	2 800	-3,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów: Themed Entertainment Association (TEA).

Wykorzystanie lokalnego lub regionalnego potencjału (tematu) sprawia, że parki tematyczne stanowią przykład kierunków zmian ekonomicznych i społecznych zachodzących we współczesnej gospodarce, polegających na decentralizacji i wzroście znaczenia inicjatyw oddolnych przy jednoczesnych procesach globalizacji. Niewątpliwie są również nośnikiem łatwo przyswajalnych informacji, czytelnych i dostępnych dla szerokiego spektrum odbiorców.

„Myśli przewodnie” parków tematycznych stanowią zasoby specyficzne regionu, podobnie jak relacje, umiejętności i zdolności czy kultura – oczywiście pod warunkiem, że wyrastają z historii, kultury, folkloru czy wierzeń mieszkańców określonego terenu. Współtworzą unikalność jednostki terytorialnej, są trudno transferowalne, a ich kopiowanie w inne miejsca mimo ponoszenia znacznych nakładów nie gwarantuje pożądanych efektów i sukcesu. Jednocześnie samo istnienie specyficznego potencjału tematycznego nie jest warunkiem wystarczającym rozwoju, choć stwarza takie możliwości w nieokreślonej perspektywie czasowej. Działalność parków tematycznych wpisuje się w rozwój kapitału ludzkiego, budowanie systemu innowacji regionów i kształtowanie społeczeństwa informacyjnego, funkcjonują bowiem z wykorzystaniem zaawansowanych technologii.

Parki tematyczne są czynnikiem aktywizacji społeczności lokalnych, pobudzając inicjatywy: prywatne, społeczne, komunalne; stając się środkiem w poszukiwaniu nowych dróg rozwoju i rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych, demograficznych. Samorządy terytorialne coraz częściej sięgają po nie, walcząc z problemami finansowymi, bezrobociem czy wykluczeniem społecznym mieszkańców.

Znaczenie społeczne i kulturotwórcze parków tematycznych jest różnorodne, m.in. silnie oddziałują zarówno na lokalne, jak i regionalne społeczności. Pokazując zapomniane motywy kulturowe, sugestywnie wpływają na wyobraźnię pracowników, odwiedzających i autochtonów. Niepodważalnie są też czynnikiem estetyzującym przestrzeń lokalną.

6. Kilka uwag o cechach i klasyfikacji parków tematycznych w Polsce

Parki tematyczne w Polsce są bardzo zróżnicowane mimo wczesnej fazy ich rozwoju. Przyjmując wąską definicję za Aleksandrową i Siedinką [2011, s. 9–11], wyróżnić wśród nich można obiekty tematyczne *sensu stricto*, wyróżniające się ściśle określonym wątkiem lub historią, np.: parki miniatur, parki dinozaurów (parki jurajskie), parki poświęcone postaciom bajkowym, historyczne parki tematyczne, a ponadto centra nauki i miasteczka westernowe⁵. Rozszerzając zakres pojęciowy parków tematycznych, do ich *quasi*-form zaliczyć można obiekty rozrywkowo-wypoczynkowe nazywane parkami rozrywki (wesołe miasteczka, lunaparki, parki atrakcji), parki wodne i parki linowe. Są to jednak typowe obiekty rekreacyjne, mogące bazować na „motywie przewodnim” – w przypadku parków wodnych i linowych został on sprowadzony do wykorzystania wody i środków technicznych umożliwiających poruszanie się pomiędzy obiektami na pewnej wysokości nad poziomem gruntu. Marginalne znaczenie w tej klasyfikacji mają wioski tematyczne i parki kulturowe⁶. Polskie parki tematyczne ewoluują, powstają obiekty wielowątkowe, np. JuraPark Bałtów i Dinopark Kołacinek, działające początkowo jako parki dinozaurów, wzbogaciły swą ofertę o obiekty wykorzystujące nowe, zwykle sezonowe tematy.

Większość spośród prawie 50 obiektów⁷ (tab. 3) powstała po 2004 r. (84%). Dominują parki dinozaurów (29%), które powoli stają się polską specjalnością⁸. Nie-

⁵ Miasteczka westernowe odwołują się do obcych kulturowo motywów – uzasadnieniem powstania Western City Mrogonville jest odbywający się w Mragowie festiwal muzyki country.

⁶ Park kulturowy jest formą ochrony zabytków tworzoną w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej (Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Poza posiadaniem „tematycznej nazwy”, np. „Miasto Tkaczy” w Zgierzu, nie wykazują (dotychczas) głębszych związków z właściwymi obiektami tematycznymi. Wioski tematyczne są sposobem aktywizacji wiejskich społeczności z wykorzystaniem oryginalnego pomysłu spojonego jednym wątkiem. Podobnie jak parki kulturowe, mają charakter obiektów otwartych (np. Paproty – wioska labiryntów i źródeł, Zachodniopomorskie).

⁷ Liczba obiektów tematycznych i rozrywkowych w Polsce zmienia się dynamicznie. Do 2014 r. prawdopodobne jest powstanie 5–7 kolejnych. Wśród projektów wyróżnia się Adventure World Warsaw (Grodzisk Maz.), pierwszy polski parki rozrywki o cechach obiektów Disneya.

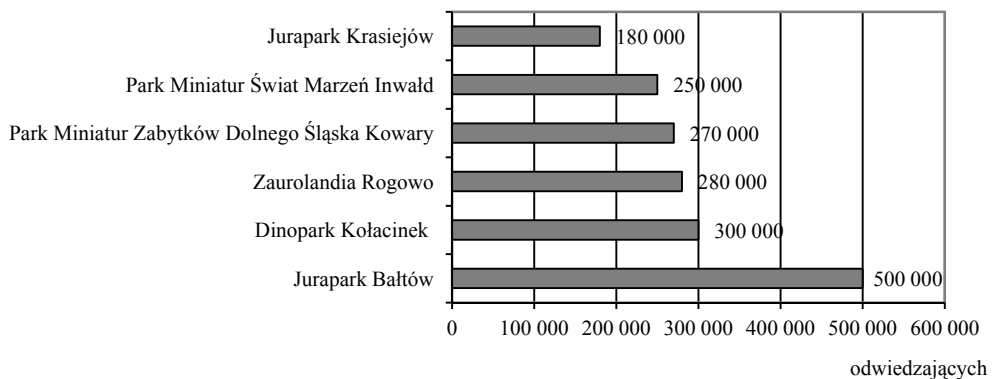
⁸ Niestety, niektóre parki dinozaurów powstały w miejscach, gdzie nie ma żadnych przesłanek do znalezienia śladów bytowania tych prehistorycznych zwierząt.

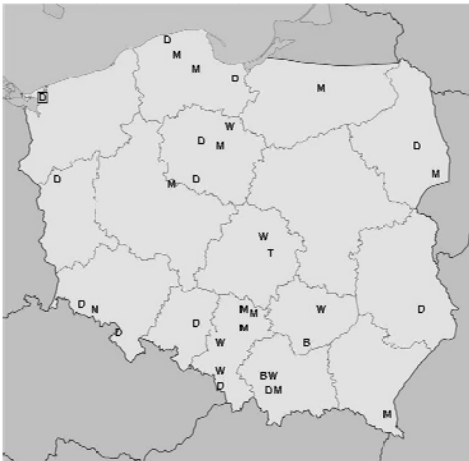
Tabela 3. Parki tematyczne i parki rozrywki w Polsce wg typów i okresów powstania

Nazwa okresu	Lata	Typ obiektu								razem
		lunaparki	miasteczka westernowe	parki miniatur	parki bajkowe	parki dinozaurów	inne obiekty tematyczne	parki wielowatkowe	centra nauki	
Archaiczny	1945–1975	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Stagnacji	1976–1994	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wstępny	1995–1999	1	1	1	0	0	0	0	0	3
Prekursorski	2000–2004	0	0	1	0	0	0	1	0	2
Wzrostu i	2005–2009	6	2	4	1	6	0	4	0	23
Wzrostu ii	2010–2011	0	0	4	1	7	1	1	1	15
Razem		9	3	10	2	13	1	6	1	45

Źródło: opracowanie własne.

wiele mniejszy udział mają parki miniatur i lunaparki (22% i 20%). Pod względem zajmowanej powierzchni właściwie żaden rodzimy obiekt nie osiągnął skali realizacji typowej dla przeciętnych parków tematycznych na świecie. Wielkość powierzchni waha się od 0,5 do 50 ha. Wśród najmniejszych przodują parki miniatur (np. Mikrokosmos Ujazd); największe reprezentowane są przez parki jurajskie (JuraPark Krasiejów; JuraPark Bałtów). Przyjmując, że światowe parki rozrywki składają się z kilku obiektów tematycznych połączonych strefami rozrywkowymi, to spośród polskich obiektów zaliczyć do nich można tylko JuraPark w Bałtowie i MegaPark z Grudziądzu.

Rys. 1. Frekwencja w wybranych obiektach tematycznych w Polsce (dane z lat 2008–2010)

Rys. 2a. Parki tematyczne wg tematyki w Polsce (stan na 2011 r.)

Rys. 2b. Obiekty o charakterze rozrywkowym wg typów w Polsce (stan na 2011 r.)

A – miasteczka westernowe, B – parki bajkowe, D – parki dinozaurów, L – lunaparki, M – parki miniatur, N – centra nauki, T – inne parki tematyczne, W – obiekty wielotematyczne.

Źródło: opracowanie własne.

Polskie parki tematyczne uzyskały już dużą popularność (rys. 1). Wielkość frekwencji kształtuje się na poziomie znaczących obiektów muzealnych. Można przypuszczać, że liczba odwiedzających wciąż będzie się zwiększać. Wskazują na to dotychczasowe coroczne wzrosty dochodzące nawet do 40%. Większość obiektów tematycznych i rozrywkowych zlokalizowana jest na terenie gmin wiejskich, głównie w południowym pasie środkowej Polski, od Beskidów do Pobrzeża Wschodniego (rys. 2a, 2b), co świadczy o niestety słabym wykorzystaniu potencjału kulturowego wielu regionów Polski.

Ciekawym zjawiskiem jest tworzenie nowych parków w pobliżu już istniejących – powodzenie zachęca do wykorzystania zdobytej popularności (Dinolandia i Park Miniatur Świat Marzeń, Inwałd; Dinozatorland i Park Św. Mikołaja, Zator). Niektórzy twórcy parków tematycznych zapominają, że drogą do osiągnięcia sukcesu ekonomicznego jest wybór tematu wyrastającego z regionalnych odrębności. Część obiektów powstała w miejscach pozbawionych związków kulturowych lub historycznych z tematem przewodnim – a największą atrakcją parku tematycznego jest przecież sam temat.

Reasumując, znaczenie parków tematycznych w skali regionu jest marginalne, co wynikać może z krótkiego czasu funkcjonowania i niewielkich ich rozmiarów, porównując nie tylko z obiektami północnoamerykańskimi. Większe znaczenie mają na poziomie lokalnym, będąc czynnikiem aktywizacji małych społeczności. Można oczekiwać, że wraz z rozwojem parków tematycznych i pokrewnych form ich wpływ

na otoczenie społeczno-gospodarcze będzie przybierał na sile, a oddziaływanie parków tematycznych na lokalną gospodarkę uwidoczni się również w zakresie transferu nowych technologii, komercjalizacji wyników badań naukowych i promocji regionalnych podmiotów proinnowacyjnych. Parki tematyczne stanowią ważne narzędzie w tworzeniu nowych miejsc pracy, zwłaszcza w kontekście wzrastającego bezrobocia w grupie wiekowej ludzi młodych (są oni pożądanymi pracownikami), przyczyniając się do lokalnej akumulacji kapitału ludzkiego. Określenie szczegółowego zakresu skali wpływu tematyzacji i obiektów tematycznych na rozwój lokalny i regionalny wymaga podjęcia szeroko zakrojonych badań empirycznych.

Literatura

- Александрова А.Ю., Сединкина О.Н. [2011], *Тематические парки мира*, КНОРУС, Москва.
- Boudrillard J. [2005], *Symulakry i symulacja*, Sic!, Warszawa.
- Lorens P. [2005], *Tematyzacja przestrzeni publicznej miasta*, [w:] *Przemiany miasta. Wokół socjologii Aleksandra Wallisa*, red. B. Jałowiecki, A. Majer, M.S. Szczepański, Scholar, Warszawa.
- Lorens P. [2006], *Tematyzacja przestrzeni publicznej miasta*, Wyd. Politechniki Gdańskiej, Gdańsk.
- Miles S. [2010], *Space for consumption: pleasure and placelessness in the post-industrial city*, SAGE Publications.
- Olaczek R. [1999], *Ochrona przyrody i środowiska*, WSiP, Warszawa.
- Pelle D., Bober M., Lis M. [2008], *Parki technologiczne jako instrument polityki wspierania innowacji i dyfuzji wiedzy*, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa.
- Pisarski M. [2008a], *Przemysł parków tematycznych na świecie*, „Atrakcje. Magazyn czasu wolnego”, nr 1.
- Pisarski M. [2008b], *Jak zmienić wyobrażenie na temat Polski?*, „Atrakcje. Magazyn czasu wolnego”, nr 1.
- TEA/ERA Theme Park Attendance Report 2006.
- TEA/AECOM, The Global Attractions Attendance Report 2010.
- Throsby D. [2010], *Ekonomia i kultura*, Narodowe Centrum Nauki, Warszawa.

THEME PARKS AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF ECONOMY. AN IDENTIFICATION OF THE PHENOMENON.

Summary: Theme parks are artificially created cognitive-entertainment parks where all structures are connected by a common theme. They are part of thematization, not particularly widespread in Poland, and contribute to the formation of specific public spaces. Theme parks stimulate local initiatives and human capital development, promote regional innovation system building and shape the information society. They also have important social and culture significance. In Poland, theme parks are still in the early stages of development, characterized by high dynamics and search for topics bearing. Dominant position is shared by the Jurassic and miniature parks.

Keywords: theme parks, factors in economic development, thematization of public spaces.